

Grønlands Landsting

[Tilbage] [Op] [Næste]		
Dagsordenens punkter 6 og 7-1		
1. behandling	2. behandling	3. behandling

Torsdag den 7. oktober 1993 kl. 13.00.

Dagsordenens punkter 6 og 7.

Forslag til landstingslov om Landstingets ombudsmand og forslag til landstingslov om den offentlige forvaltning.

(Landsstyreformanden)

(1. behandling)

Mødeleder: Landstingsformand Bendt Frederiksen:

Mødet er startet. I dag torsdag den 7. oktober skal Landstinget behandle 5 dagsordenspunkter, nemlig punkt 6, forslag til landstingslov om Landstingets ombudsmand, det er 1. behandling. 2. og 3. behandling vil ske i forbindelse med forårssamlingen 1994.

Og endelig punkt 7, forslag til landstingslov om den offentlige forvaltning. Det er landsstyreformanden, der forelægger disse forslag samlet til 1. behandling. Ligesom for punkt 6 vil 2. og 3. behandling ske i forbindelse med Landstingets forårssamling 1994.

Og punkt 15, forslag til landstingstillægsbevillingslov II 1993. Det er også en 1. behandling. Det er landsstyremedlemmet for Økonomiske Anliggender, der skal forelægge.

Punkt 24, forslag til landstingsforordning om ændring af landstingsforordning om sociale pensioner og ældreinstitutioner.

Her er det Nikolaj Heinrich, der skal fremsætte forslag og det er ligeledes landsstyremedlemmet for Sociale Anliggender, der skal forelægge og så er det også en 1. behandling.

Endelig punkt 23, forslag til landstingsforordning om ændring af landstingsforordning om orlov og dagpenge ved graviditet, barsel og adoption. Her er det landsstyremedlemmet for Sociale Anliggender, der skal forelægge og det er ligeledes en 1. behandling.

Men forinden vi går over til dagsordenen vil jeg her særskilt byde Folketingets ombudsmand, Hans Gammeltoft Hansen samt hans sekretariatschef Lennart Frandsen velkommen i salen, da de selv har sørget for at være tilstede her, for at kunne følge drøftelserne af forslaget til landstingslov om Landstingets ombudsmand samt forslaget til landstingslov om den offentlige forvaltning.

Endvidere har de i den forbindelse kunnet give en meget klar orientering til Landstingets Forfatningsudvalg omkring punkterne, som vi gerne vil vide mere om i forbindelse med det videre arbejde. Mange tak og endnu engang velkommen.

Og så vil landsstyreformanden, i henhold til sin anmodning, forelægge de to dagsordenspunkter samlet og partiordførerne vil også kommentere dette samlet. Vær så god landsstyreformand.

Lars Emil Johansen, landsstyreformand:

Jeg skal hermed på vegne af Landsstyret fremkomme med forslag til landstingslov om Landstingets ombudsmand og i den forbindelse forelægge forslag til landstingslov om den offentlige forvaltning.

Først omkring forslag til landstingslov om Landstingets ombudsmand:

Som led i Landsstyrets bestræbelser på at forbedre borgernes retssikkerhed og behandling i den offentlige forvaltning, fremsætter Landsstyret to lovforslag i dag, først lovforslag om Landstingets ombudsmand og dernæst lovforslag om den offentlige forvaltning.

Disse to lovforslag skal medvirke til, at sagsbehandlingen i den offentlige forvaltning forbedres, og at borgerne opnår forøget sikkerhed for, at forvaltningens afgørelser er lovlige og rigtige.

Ved indførelse af en forvaltningslov samtidig med indførelse af en Landstingets ombudsmand vil man give borgerne sikkerhed for korrekt sagsbehandling samtidig med, at borgeren har sikkerhed for, at der bliver holdt kontrol med forvaltningens udøvelse.

Lovforslaget om Landstingets ombudsmand er udarbejdet på grundlag af den debat, der har været i Landstinget både under efterårssamlingen 1992 og forårssamlingen 1993 om, at der skal etableres en Landstingets ombudsmand.

Forslaget bygger på den danske lov om Folketingets ombudsmand, men er tilpasset grønlandsk lovgivning.

Set i forhold til andre kontrolordninger er ombudsmandskontrollen kendetegnet ved, at den er begrænset til at angå en bestemt personkreds, nemlig ansatte i Hjemmestyrets samt kommunernes forvaltning. Endvidere er den kendetegnet ved, at ombudsmandens myndighed ikke går videre end til retlig uforbindende udtalelser, fortrinsvis om et ansvars placering.

Ombudsmandens kontrol med forvaltningen sigter imod at få konstateret, om nogen i tjenesten forfølger ulovlige formål, træffer vilkårlige eller urimelige afgørelser, eller på anden måde gør sig skyldig i fejl og forsømmelser.

Efter forslaget skal landstingsloven træde i kraft den 1. januar 1995. Dette betyder, at de udgifter, der er forbundet med etableringen og driften af ombudsmandsinstitutionen, skal indarbejdes i Finansloven for 1995.

Lovforslaget har endnu ikke været til høring i Justitsministeriet eller hos Folketingets ombudsmand, men det forudsættes, at denne høringsrunde sker mellem 1. og 2. behandlingen af dette lovforslag her i Landstinget.

Landsstyret skal her benytte lejligheden til at takke Folketingets ombudsmand for den interesse og bistand, som han har vist vores bestræbelser på at få etableret en Landstingets ombudsmand, og samtidig takke ham for, at han har afset tid til at være til stede her i forbindelse med 1. behandlingen af lovforslaget.

Hans Gammeltoft Hansen, som tillige er berømt her i landet, også på baggrund af at han er meget musikalsk, men først og fremmest som en meget dygtig ombudsmand. Det er han kendt for her i landet.

Jeg skal således indstille, at lovforslaget henvises til videre behandling i Landstingets Forfatningsudvalg, inden det overgår til 2. og 3. behandling i Landstinget på forårssamlingen 1994.

Og jeg skal som det næste forelægge forslag til landstingslov om den offentlige forvaltning:

Det ligger Landsstyret meget på sinde, at vi gør vort yderste for at sikre borgerne en tryk behandling i den offentlige forvaltning, samtidig med, at borgerne også har en reel mulighed for at tage til genmæle overfor forvaltningens afgørelser.

Landsstyrets forslag til en forvaltningslov har i den forbindelse som mål, at der allerede i den enkelte borgers møde med "systemet" er skabt klare spilleregler for borgernes behandling.

Landsstyrets forslag til en lov om den offentlige forvaltning i Grønland er udarbejdet med udgangspunkt i den danske forvaltningslov, som trådte i kraft den 1. januar 1987.

Der er i vidt omfang tale om en lovfæstelse af de almindelige, uskrevne forvaltningsretlige grundsætninger, som længe har været gældende for såvel den danske som den grønlandske forvaltning. Endvidere bygger forslaget på de udtalelser og henstillinger, som Folketingets ombudsmand er fremkommet med om den offentlige forvaltning.

I fremlæggelsen af Landsstyrets forslag til landstingslov om den offentlige forvaltning skal jeg fremhæve følgende elementer:

- Bestemmelser om inhabilitet, som præciserer hvilke former for interessekonflikter, der bør medføre inhabilitet i forhold til behandlingen og afgørelsen af en sag i den offentlige forvaltning.
- Bestemmelser om vejledning, som præciserer den pligt, forvaltningsmyndighederne har til at yde borgerne vejledning.
- Bestemmelser om parters aktindsigt og partshøring, som til dels er en videreførelse af den gældende offentlighedslovs regler. Dog foreslås det, at partshøring skal foretages på forvaltningsmyndighedens initiativ og ikke som hidtil på borgerens eget initiativ.

- Bestemmelser om begrundelse af forvaltningens afgørelser og klagevejledning, som er nye bestemmelser, idet der ikke er generelle forvaltningsretlige grundsætninger herom. Der er alene, i et vist omfang, fastsat bestemmelser for bestemte forvaltningsområder.

- Bestemmelser om tavshedspligt, som præciserer, at alle i den offentlige forvaltning er omfattet af tavshedspligten for personer i offentlig tjeneste eller hverv efter kriminallovens ' 29. Der åbnes også mulighed for, ved bekendtgørelse, at inddrage andre persongrupper under kriminallovens bestemmelser om tavshedspligt.

Det centrale anvendelsesområde for forvaltningsloven er den administrative sagsbehandling i forbindelse med konkrete forvaltningsafgørelser.

Loven foreslås, i overensstemmelse med hvad der gælder for offentlighedsloven, at skulle gælde for både Hjemmestyrets og kommunernes forvaltning, uanset om der er tale om almindelige forvaltningsmyndigheder eller særlige nævn og råd.

Udenfor lovens anvendelsesområde falder Landstinget og organer med tilknytning hertil, f. eks. de forskellige landstingsudvalg og Landstingets ombudsmand, da disses virksomhed ikke kan henregnes til den offentlige forvaltning.

Endvidere åbner loven mulighed for, at nærmere angivne selskaber m.v. i større eller mindre omfang kan inddrages under lovens anvendelsesområde. Det gælder for selskaber, hvor udgifterne til deres virksomhed overvejende dækkes af Grønlands Hjemmestyre eller en kommune, eller hvis virksomheden har fået tillagt beføjelser til at træffe forvaltningsafgørelser på Hjemmestyrets eller en kommunes vegne.

Da der er tale om en temmelig omfattende landstingslov, og da lovforslagets gennemførelse vil få vidtrækkende betydning for den offentlige forvaltning, vil det kun undergå 1. behandling i indeværende samling.

I perioden frem til 2. og 3. behandlingen på Landstingets forårssamling 1994 skal forslaget udsendes til høring i Hjemmestyrets forvaltningsmyndigheder og Kanukoka, således at det kan blive grundigt belyst, hvilke administrative og økonomiske konsekvenser, der er forbundet med lovens gennemførelse.

I forlængelse af høringsrunden vil Landsstyret nøje overveje, i hvilket omfang der vil være behov for ændringer i enkelte af forslagens bestemmelser, ud fra en realvurdering af vort forvaltningssystem i kommunerne og i Hjemmestyret.

Forslaget bør tillige henvises til behandling i Landstingets Forfatningsudvalg inden det går over til 2. behandling her i Landstinget.

Endvidere er det foreslået, at loven skal træde i kraft den 1. januar 1995. Hensigten med denne lange ikrafttrædelsesfrist er, at der i tiden mellem lovens vedtagelse og ikrafttræden skal udarbejdes en vejledning om forvaltningsloven og afholdes kurser for kommunernes og Hjemmestyrets embedsmænd.

Jeg skal således indstille, at også dette lovforslag henvises til behandling i Landstingets Forfatningsudvalg, inden det overgår til 2. og 3. behandling her i Landstinget på forårssamlingen 1994.

Jonathan Motzfeldt, ordfører for Siumut:

Da vi sidst drøftede spørgsmålet om Grønland skulle have sin egen ombudsmand på Landstingets forårssamling i år, kunne Siumut støtte denne tanke, men fandt det samtidig væsentligt at understrege, at der først blev gennemført en lov om den offentlige forvaltning.

De to forslag, som nu ligger på bordet til 1. behandling på denne landstingsssamling, nemlig et forslag til en ombudsmandslov og et forslag til en forvaltningslov, er efter Siumuts opfattelse to gode og klare forslag, som vi mener kan blive et godt udgangspunkt for en række forbedringer i vort lands administration.

Jeg ved af mine egne erfaringer fra kommunernes Tilsynsråd, at der er et stort behov for en uafhængig instans, som kan bidrage til sikring af en mere ensartet og forvaltningsmæssig korrekt behandling af borgerne i landets kommuner, idet kommunerne som oftest ikke selv råder over den nødvendige juridiske ekspertise for at kunne håndtere en stadig mere indviklet og kompleks lovgivning.

Vi har derfor med tilfredshed noteret, at lovforslagets ' 4, stk. 2 slår fast, at ombudsmanden er kompetent til at behandle sager fra kommunernes forvaltning med en klageadgang til Hjemmestyret, ligesom ombudsmanden efter lovforslagets ' 6, stk. 5 af egen drift kan tage en sag op, som har været behandlet i en kommune, hvis ombudsmanden efter eget skøn mener, at væsentlige interesser er blevet krænket.

Da forslaget til en grønlandsk ombudsmandslov i vidt omfang bygger på den danske model, som er en foregangsmodel for flere andre landes ombudsmandsinstitutioner, finder Siumut det også væsentligt, at Landstinget løbende holder sig orienteret om de ændringer i ombudsmandsinstitutionen, som gennemføres i Danmark.

Vi skal derfor foreslå, at Landstingets Forfatningsudvalg snarest tager kontakt til Folketingets Retsudvalg og der drøfter mulighederne for en løbende orientering af Hjemmestyret om Retsudvalgets arbejde vedrørende Folketingets ombudsmandsudvalg.

Siumut skal dernæst anføre, at det er meget vigtigt, at der sikres et juridisk velfunderet sekretariat for ombudsmandsinstitutionen, hvis man ikke kan finde en grønlandsk ombudsmand, som selv har den nødvendige juridiske baggrund.

Med hensyn til gennemførelsen i praksis af de to foreliggende lovforslag efter disse vedtagelse, som efter planen vil ske på Landstingets forårssamling 1994, skal jeg understrege det vigtige i, at såvel Hjemmestyrets som kommunernes embedsmænd får en grundig indføring i de regler, som omhandles i den ny forvaltningslov, således at denne både kommer til at virke som en retsgaranti for borgerne og som en støtte for forvaltningerne.

Der ligger i den forbindelse en mulig sidegevinst i form af, at en generel højnelse af den administrative standard vil medvirke til at mindske landets afhængighed af tilkaldt arbejdskraft i den offentlige sektor som helhed.

Jeg skal til slut bemærke, at vi alt for tit her i landstingssalen har brugt vores arbejdstid på meningsløse drøftelser af påstande om sagsbehandlingsfejl eller om magtfordrejning i konkrete sager, selvom det hele tiden har ligget klart, at disse sager kun kunne afgøres endegyldigt af domstolene.

Det er Siumuts håb, at vi med oprettelsen af en ombudsmandsinstitution, som på Landstingets vegne kan føre kontrol med Landsstyret og dets embedsmænd, fremover undgår den slags debatter.

Jeg skal også lige sige, at jeg håber at sprognævnet ikke skal prøve på at oversætte "ombudsmand", men at vi fastholder dette begreb, også i forbindelse med den grønlandske oversættelse, således at vi bruger begrebet "ombudsmand".

Siumut skal med disse bemærkninger anbefale, at de to lovforslag overgår til udvalgsbehandling i uændret form.

Lars Chemnitz, ordfører for Atassut:

Under efterårssamlingen i 1992 fremsatte Atassut forslag til landstingslov om Landstingets ombudsmand, som først blev behandlet under forårssamlingen 1993 i forbindelse med landsstyreformandens redegørelse om udarbejdelse af en ombudsmandslov.

I den forbindelse skal vi gøre opmærksom på, at Atassut ikke har trukket sit forslag tilbage, hvorfor det undrer os, at Landsstyret tilsyneladende med et pennestrøg har fjernet det, eftersom det slet ikke er nævnt under det dagsordenspunkt.

Atassut og Issittup Partiia konstaterer, at nærværende udkast til lov i det store hele er på linie med Atassuts forslag. Det er visse passager, hvor kun udtryk er anderledes.

Men vi skal ikke dvæle ved det spørgsmål, men i stedet udtrykke vores glæde over, at det første egentlige skridt er taget til etablering af ombudsmandsinstitutionen ved forelæggelse af udkast til lov om ombudsmand, idet vi regner med, at vi kan vedtage loven i 1994, og at den træder i kraft pr. 1. januar 1995.

De to lovforslag, som er forelagt hænger meget sammen, hvorfor det er naturligt, at vi behandler dem i sammenhæng.

Vi skal bemærke, at vi ikke bør vedtage lov om Landstingets Ombudsmand uden samtidig at vedtage loven om offentlig forvaltning.

Loven om offentlig forvaltning vil blive et supplement til ombudsmandsloven. Loven om offentlig forvaltning virker også som præcisering af ombudsmandens opgaver.

Loven om offentlig forvaltning vil begrænse risikoen for, at ombudsmandens opgaver hober sig op med den følge, at administrationen svulmer op på p.g.a. for store byrder for ombudsmandsinstitutionen.

Men den største betydning i begge lovforslagene ligger i, at vi kan forbedre borgernes behandling i den offentlige forvaltning - det betyder større retssikkerhed for borgerne.

Som mere specifikke bemærkninger skal Atassut og Issittup Partiia anføre, at det er rigtigt, at Landstinget lovhjemler ombudsmandsinstitutionens virksomhed, hvorefter denne i udøvelsen af sit hverv er uafhængig af Landstinget.

Vi er tilfredse med, at ombudsmanden får mulighed for at optage en sag af egen drift, så institutionen ikke bliver klageinstans.

Kravet om tavshedspligt er en naturlig følge af arbejdets art.

Ombudsmandsvirksomheden vil også have en god virkning ved, at den tillige skal være en kontrolinstans overfor eventuel vilkårlig forvaltning. Derved vil man kunne undgå noget, der nærmer sig misbrug af ens stilling eller måske ligefrem misbrug.

Atassut og Issittup Partiia vil gerne have sat en sidste frist til nyvalg af ombudsmand efter valg til Landstinget.

Atassut og Issittup Partiia efterlyser ombudsmandens mulighed for at kræve forundersøgelse eller tiltale for forbrydelser i offentlig tjeneste eller hverv.

Vi vil gerne have disse spørgsmål bliver gjort til genstand for overvejelser i forfatningsudvalget inden 2. behandling af lovforslaget. Her kan indgå redaktionelle justeringer.

Med hensyn til Forvaltningsloven har Atassut og Issittup Partiia ingen væsentlige bemærkninger. Lovforslaget er vel gennemarbejdet og godt underbygget.

Vi skal blot påpege, at Landsstyret for mange steder automatisk er bemyndiget til at fastsætte regler. Vi skal foreslå, at Landstinget så vidt muligt skal være regelfastsættende.

Kun i hastende sager mellem samlingerne skal Landsstyret handle på Landstingets vegne, og skal forelægge disse handlinger ved førstkommende samling til efterfølgende godkendelse.

I lovforslaget om offentlig forvaltning er der også et afgrænsningsspørgsmål. Undtagelsesparagraffer inden for aktindsigt er vi helt enige i. Der er mulighed for at nægte aktindsigt ved at karakterisere dokumenter som interne arbejds papirer, der ellers kunne have betydning for sagens gang.

Derfor må der være en instans til at bedømme dette forhold. Og det bør være ombudsmanden.

Med disse bemærkninger skal vi anbefale en nøje gennemgang af disse to lovforslag i forfatningsudvalget mellem 1. og 2. behandling af lovforslagene, hvor vore bemærkninger indgår i arbejdet.

Johan Lund Olsen, ordfører for Inuit Ataqatigiit:

Umiddelbart efter valget i 1991 og efter at Inuit Ataqatigiit var gået ind i landsstyrekoalitionen, har vi i såvel Landstinget som i Landsstyret ytret ønske om, at Grønland fik sin egen ombudsmandsinstitution.

Anledning hertil er, at vi gerne vil være med til at sikre en god og korrekt behandling af borgerne i den offentlige forvaltning, og at der bør være bedre muligheder end hidtil for, at borgerne kan klage over afgørelser, som er truffet i forvaltningen.

Inuit Ataqatigiit har på den baggrund derfor også peget på ombudsmandsinstitutionen, som den instans der gerne skulle være garant for, at borgerne får den behandling i forvaltningen, som lovgivningen giver den ret til.

Indførelsen af ombudsmandsinstitutionen i Grønland i sig selv, er midlertidig ikke nok.

Den tekniske såvel som den økonomiske udvikling der indtil dato har fundet sted i det grønlandske samfund, har imidlertid også i takt med denne udvikling medført, at der er blevet udfærdiget lovgivning og regelsæt på mange områder og niveauer i samfundet.

Der er således i dag indført en meget detaljeret og omfattende lovgivning på en række områder, som man kan have svært ved at finde rundt i, hvis man just ikke har en juridisk uddannelse.

Den offentlig forvaltning i hjemmestyreregi og den kommunale forvaltning og dennes medarbejdere, har med tiden derfor også fået tillagt en række beføjelser til at træffe afgørelser, der er af stor betydning for den enkelte borger og som griber ind i borgerens dagligliv.

I takt med denne udvikling og som er en konsekvens heraf, bør en ombudsmandsinstitution have en egentlig lov om den offentlige forvaltning tilpasset

dagligdagen i Grønland.

Henset hertil er det derfor med tilfredshed at Inuit Ataqatigiit kan konstatere, at Landsstyret nu foruden at indføre en ombudsmandsinstitution, samtidig fremsætter et lovforslag om en egentlig forvaltningslov, der skal gælde for Grønland.

Begge lovforslag hænger jo uløseligt sammen, hvis vi optimalt og til borgernes tilfredshed skal sikre borgernes lovgivningsmæssige rettigheder.

Det egentlig sigte med indførelsen af en ombudsmandsinstitution i Grønland, er derfor også at indføre et kontrolsystem, der skal kunne konstatere om nogen i den offentlige tjeneste forfølger ulovlige formål, træffer vilkårlige eller urimelige afgørelser, eller på anden måde gør sig skyldig i fejl og forsømmelser.

Som det også kan ses, er lovforslaget om den offentlige forvaltning ganske omfattende, detaljeret og vigtig, hvilket Inuit Ataqatigiit hilser som et ganske naturligt initiativ i vores bestræbelser på, at borgerne får en god og korrekt behandling i det offentlige system.

Med lovforslaget sigtes der således til, at enhver borger, der har haft en sag under behandling i den offentlige forvaltning, har krav på at blive gjort bekendt med alle de oplysninger og dokumenter, der ligger til grund for afgørelsen samtidig med, at borgeren også får krav på at få en begrundelse for den afgørelse, der bliver truffet af forvaltningen.

Udover disse vigtige bestemmelser sigtes der også mod, at det nu lovfæstes og præciseres, at det offentlige har pligt til at vejlede borgeren samt at give borgeren en vejledning om muligheden for at påklage afgørelsen til en anden myndighed.

Den forbedrede klageadgang for borgeren, der herved tænkes indført, er derfor et væsentligt skridt, som Inuit Ataqatigiit ser som en vigtig landvinding, det samlet set vil forbedre borgernes retstilling.

Når disse ting er sagt, skal vi ikke undlade at komme ind på en væsentlig ting, som vi mener er en svaghed i det foreliggende forslag omkring ombudsmandsinstitutionens virksomhed. Det drejer sig om forslaget's ' 4, stk. 2.

Ifølge dette forslag er der opremset hvilke områder, der er omfattet af ombudsmandens virksomhed, og hvor vi kan se, at ombudsmanden kun kan skride ind i den kommunale forvaltning, når og hvis der er hjemmel for borgeren for rekurs til en hjemmestyremyndighed.

Det er Inuit Ataqatigiits opfattelse, at vi netop der bør foretage en ændring, således at det bliver muligt for ombudsmanden også at skride ind i den kommunale forvaltning i øvrigt.

Som bekendt oplever vi jo, at man i de senere år overlader flere og flere forvaltningsafgørelser til kommunernes suveræne afgørelse, hvor borgeren så ikke får mulighed for rekurs.

Inuit Ataqatigiit er bekendt med, at den danske ombudsmandslov netop hvad angår denne bestemmelse står overfor at blive ændret, fordi flere og flere forvaltningsafgørelser er blevet udlagt til de danske kommuner, hvor der samtidig ikke er mulighed for en videre klageadgang for borgeren.

Med henblik på en videregående sikring af borgernes rettigheder og eftersom udviklingen går i den retning også i Grønland, mener Inuit Ataqatigiit, at vores

ombudsmandsinstitution også bør omfatte den kommunale forvaltning iøvrigt.

Det er Inuit Ataqatigiits helt klare opfattelse at vi har en forpligtelse til at gennemføre disse to lovgivningsinitiativer.

Begge lovforslag er som sagt, ganske omfattende for de centrale myndigheder og kommunernes forvaltninger at følge. Det er derfor overordentligt vigtigt at disse lovforslag behandles med omhu og at der sikres mulighed for en oplysningsvirksomhed. Vi er således meget tilfredse med, at disse lovforslag først 2. og 3. behandles til forårssamlingen i 1994.

Herved får vi også mulighed for at høre den danske ombudsmands erfaringer og viden, som vi kan drage nytte af i vort arbejde og som iøvrigt er til stede i dag.

Med disse bemærkninger vil Inuit Ataqatigiit indstille at disse lovforslag sendes til viderebehandling i Forfatningsudvalget og glæder os til at genoptage behandlingen af disse, forinden at vi træffer en endelig beslutning til forårssamlingen næste år.

Hans Pavia Egede, ordfører for Akulliit Partiiat:

Vi skal hermed kommentere forslaget til landstingslov om Landstingets ombudsmand og forslaget til landstingslov om den offentlige forvaltning samlet.

Vi hilser forberedelserne til de to meget sammenhængende lovforslag velkommen, sådan som vi også udtrykte det under forårssamlingen.

Tryghed er noget vi allesammen ønsker og har behov for. Vi er derfor glade for, at Landstingets ønsker om indførelse af Landstingets ombudsmand og lovgivning omkring den offentlig forvaltning nu bliver realitet.

Vi er særlig trygge ved, at forslaget til landstingslov om Landstingets ombudsmand bygger på den danske lov om Folketingets ombudsmand, men selvfølgelig med tilpasning til den grønlandske lovgivning. Det er også en tryghed at konstatere, at Folketingets ombudsmand har bistået Landsstyret med opbygningen af lovforslaget.

Vi udviser stor forståelse for, at lovforslagene og arbejdet om disse ikke skal udføres i hast, og derved først kan træde i kraft den 1. januar 1995.

Vi vil ikke kommentere lovforslaget til Landstingets ombudsmand i enkeltheder. Vi vil dog udtrykke vores tilfredshed med, at der gives mulighed for, at Landstingets ombudsmand ikke nødvendigvis skal være i besiddelse af en juridisk embedseksamen.

Det vil give os bredere mulighed for udnævnelse af ombudsmanden. I sådan et tilfælde er det klart og forståeligt, at stedfortræderen skal være i besiddelse af en juridisk embedseksamen.

En lov om den offentlige forvaltning vil sikre borgerne en tryk behandling i den offentlige forvaltning. Vi har ingen yderligere kommentarer til dette lovforslag og dens indhold, udover at vi støtter det fremsatte forslag.

Uden yderligere kommentarer vil vi udtrykke vor tilfredshed med det grundige forarbejde til lovforslagene og vil følge indstillingen om, at forslagene, efter nødvendige høringer, henvises til behandling i Landstingets forfatningsudvalg, inden disse overgår til 2. og 3. behandling i Tinget på forårssamlingen 1994.

Landsstyreformanden:

Jeg mener, at disse lovforslag, der her blev forelagt, har været udmærkede udarbejdede og ikke mindst, at forslaget til Landstingets ombudsmand har været meget tilfredsstillende, og så plejer man at slås om æren.

Atassut sagde, at det er på baggrund af Atassuts forslag i 1992, at man har igangsat arbejdet, og de klager over, at landsstyreformanden ikke har fremsat deres forslag, men har fjernet dette med et pennestrøg. Inuit Ataqatigiit sagde, at de er startet med den opgave i forbindelse med koalitionsarbejdet, det er også korrekt.

Jeg vil også gerne med i arbejdet om at få æren, og i forbindelse med min nytårstale 1990/91, så var det et af de vigtigste punkter, at man fik nedsat en ombudsmandsinstitution. Men vi skal ikke skændes om, hvem der først har fået ideen.

Jeg mener, at arbejdet bør videreføres som planlagt, og fra Landsstyrets side anvender vi også betegnelsen "Ombudsmand", ligesom vi også plejer at høre betegnelsen "Rigsombudsmanden", selvom det hedder noget andet på grønlandsk.

Med Landstingets ombudsmand vil vi nok bibeholde betegnelsen, idet jeg har fået oplyst, at ligesom danskere bruger også englændere og tyskere denne betegnelse. Den er godt nok udsprunget af den svenske betegnelse, men dem der har speciel viden omkring dette vil nok komme og fortælle om det. Vi ved også, at man eventuelt kunne oversætte ombudsmand til grønlandsk, fordi vi også ved, at "julemanden" er blevet oversat til grønlandsk ved at man blot siger "juulimaaq".

Atassut fremførte vedrørende Atassuts forslag, hvor man næsten har afskrevet den danske ombudsmandslov, hvorfor vi ikke blot har fremsat dette forslag og satte spørgsmålstegn ved, hvorfor dette forslag ikke kan træde i kraft. Med hensyn hertil skal vi gøre opmærksom på, at når man ikke har en offentlig forvaltningslov, så er det umuligt at have en lov om ombudsmand.

Det er derfor, at man samtidig fremkommer med landstingslovforslag om den offentlige forvaltning og Landstingets ombudsmand.

I henhold til Atassuts forslag om, at vi har godkendt forslaget i 1992, så ville vi have gjort det meget svært for administrationen, fordi man ikke har kunnet fremsætte klare retningslinier om, på hvilke områder ombudsmanden skulle have kompetence.

Siumuts ordfører fremkom med spørgsmål omkring ombudsmanden og det blev fremsat fra Inuit Ataqatigiits formand omkring ' 4, stk. 2 - at ombudsmanden skal have direkte kompetence til at kunne skride ind overfor den kommunale forvaltning. Jeg mener, at der er behov for en præcis vurdering heraf i Landstingets forfatningsudvalg.

Jeg skal også lige sige, at vi selvfølgelig i Landsstyret arbejder i henhold til Landstingets vedtagelse af loven og også ud fra de lovmæssige krav der stilles.

Jeg skal tillige gøre opmærksom på, at det er korrekt som Hr. Jonathan Motzfeldt udtalte, at man på baggrund af mangel på en eventuel ombudsmand har vurderet forskellige sager både i Landstinget og Landsstyret. Jeg mener derfor det er vigtigt, at man uden politisk

hensigt kan få vurderet det offentliges afgørelser bestemmelser, og at man får en uvildige, upolitisk kontrolinstans.

Jeg er også enig i det Jonathan Motzfeldt siger om, at det i dag er alt for let at fremkomme med udokumenterede påstande og at starte debatten derfra.

Flere ordføreres indlæg går ind for, at der ikke er noget krav om, at den kommende ombudsmand skal have juridisk embedseksamen, og dette blev blandt andet begrundet med, f. eks. i Siumuts ordførers indlæg, at der gives mulighed for at vedkommende kan være en grønlander.

Akulliit Partii's ordfører Hans Pavia Egede kom også indirekte ind på, at man ikke har noget krav om at ombudsmanden skal have en juridisk embedseksamen, og at vores muligheder for at vælge personer dertil bliver større - han mener nok, at man kan have en grønlander som ombudsmand. Men vi skal ikke træffe nogen beslutning om, hvem og hvor ombudsmanden skal være født, men dette kan indgå i overvejelserne i debatten.

Jeg vil også gøre opmærksom på, at vi her i landet har et behov for en meget uvildig ombudsmand. En man ikke får til at lave nogle ulovligheder.

Ved besættelse af ombudsmandsstillingen skal jeg også gøre opmærksom på, at vi har meget store familiemæssige relationer her i landet, og at vedkommende ikke skal være i ens familie eller en gammel kammerat.

Men med disse bemærkninger så skal jeg takke for, at de 2 lovforslag nemlig forslaget til landstingslov om den offentlige forvaltning og forslag til landstingslov om Landstingets ombudsmand idag under 1. behandlingen fra samtlige partier har fået en positiv modtagelse, og at de enkelte spørgsmål f.eks. ombudsmandens muligheder for en større kompetence vil indgå både i udvalgets arbejde og i den kommende forberedelse til 2. behandlingen.

F.eks. det som blev fremsat fra Atassut om, at der er alt for mange bestemmelser, hvor Landsstyret automatisk bemyndiges til at fastsætte regler.

Dette må indgå i debatterne mellem juristerne, og jeg mener også, at denne bør tage udgangspunkt i, at Landsstyret har ansvaret for den offentlige forvaltning, og hvis ansvaret skal ligge i Landsstyret, så skal beslutningerne om forvaltningen, også tages af Landsstyret.

Vi har ligeledes indført en ministeransvarlighedslov, og selvfølgelig skal ansvaret således også ligge hos Landsstyret, men det er nok på baggrund deraf, man har fremsat forslaget.

Men selvfølgelig så skal vi som sagt prøve på at opfylde Landstingets krav i Landsstyret i det videre arbejde, og undersøge om de juridiske aspekter harmonerer eller ej.

Jonathan Motzfeldt, ordfører for Siumut:
Jeg vil lige kommentere 3 punkter.

Omkring indførelsen af ombudsmand har man den danske ombudsmandslov som udgangspunkt, og at man bør have dette som udgangspunkt i det videre arbejde.

I de skandinaviske lande ved man, at en ombudsmand arbejder ud fra personsager, og at den svenske ombudsmandsregel er anderledes end den danske.

Afgørelser og forvaltningsafgørelser de behandles i Danmark, men f. eks. i Sverige og Norge, så kommer ombudsmanden ind i personsager, hvor ombudsmanden kan være en statslig anklager.

Hvis vi skal sammenligne alt dette, så er den danske ordning mere hensigtsmæssig at videreføre her i landet.

En del af partiordføreren, bl.a. Inuit Ataqatigiits ordfører og jeg, nævnte også, at det bør sikres, at ombudsmanden har fuld kompetence overfor alle kommunale afgørelser, uanset at man ikke har en sådan ordning i Danmark.

Det er nærliggende, at vi har en sådan ordning her i landet, når man her i landet tænker på, at man ikke har nogle egentlige jurister i retsvæsenet, og at man også mangler disse på kommunekontorerne.

Således at man allerede fra starten af kan vedtage dette for de offentlige afgørelser.

For det 3. omkring det samarbejde man kan indgå med Retsudvalget, så skal jeg lige gøre opmærksom på, at det på formiddagsmødet sammen med ombudsmanden blev nævnt, at folketinget har et udvalg som skal forbedre ombudsmandsinstitutionen i Danmark, og at man i den videre planlægning tager højde for, at man mødes med dette danske udvalg. Det vil jeg gerne indstille, at man også gør her.

Lars Chemnitz, ordfører for Atassut:

Jeg skal nævne, at jeg er en lille smule skuffet over landsstyremedlemmets udtalelser til Atassuts indlæg. Det er ligesom om man slås om æren.

Det er overhovedet ikke sådan, fordi begrundelsen er, at vi vil ikke stoppe ved dette men gå videre.

Baggrunden er blot, at vi har fremsat et forslag til Landstinget, og når dette ikke er trukket, så fremstår det stadig som et forslag.

Med hensyn til regelsæt og myndighed til at udarbejde regler, så skal jeg nævne, at det landsstyreformanden fremkom med er Landsstyrets forpligtelse.

Jeg skal dog gøre opmærksom på, at overskriften bliver Landstingets ombudsmand, men er vi overhovedet bange for mellem samlingerne, at bemyndige Landsstyret til at udfærdige sådanne regler.

Det var blot en præcisering, fordi jeg mener, at når der er stor enighed i forbindelse med forslag til Landstinget, at der næsten ikke er behov for yderligere debat. Fordi debatten vil fremkomme i forbindelse med 2. behandlingen.

Johan Lund Olsen, ordfører for Inuit Ataqatigiit:

Jeg har ikke nogle uddybende bemærkninger hertil, men det er jo et ret omfattende lovforslag, og der er 3 punkter, som vi bliver nødt til at behandle i udvalgsarbejdet.

For det første, det som Atassut også nævnte i sin forelæggelse, nemlig borgernes aktindsigt i forbindelse med det offentliges behandling af en personsag.

Jeg mener, at man i den forbindelse i udvalget nøje bør vurdere, det som blev sagt omkring aktindsigt, og hvem der skal vurdere, hvem der kan aktindsigt, fordi det er sådan, at forvaltningslederne bemyndiges til at tilbageholde oplysninger og papirer, der kan belyse sagen.

Men jeg mener, at der er behov for en meget nøje vurdering heraf i udvalget, og at vi også må henstille, at ombudsmanden gives mulighed for, at undersøge om der er belæg for, at disse oplysninger ikke kan komme frem.

Altså, at ombudsmanden undersøger om det er korrekt eller ej, således at borgerne kan få en bedre og mere sikker behandling af det offentlige.

Med hensyn til forslag til landstingslov om den offentlige forvaltning så kan jeg se, at det er meget omfattende, og at man ikke kan forstå det sådan uden videre, hvis man ikke er jurist.

Derfor er det også meget ønskeligt, at den i vores videre arbejde udfærdiges til at være let forståelig overfor borgerne, fordi det vil have en meget stor betydning for borgerne, at man udfærdiger den let forståeligt, og det er så det arbejde vi skal i gang med.

I vores videre arbejde i udvalget omkring dette lovforslag bør en af vores opgaver være inhabilitetsspørgsmålet, fordi der i forslag til Landstingslov om den offentlige forvaltning i ' 3 står bestemmelser vedrørende habilitet og inhabilitet. Der mener jeg, at vi bør være vågne overfor, at vi her i landet har temmelig mange bygder, og at vore medborgere i bygderne har meget tætte familiemæssige relationer.

Vi ved også, at det offentlige har instanser i bygderne, f.eks. bygderåd og kommunkontorer.

Derfor skal man tilpasse reglerne omkring inhabilitet til landet og til bygdebeboerne, men som sagt så glæder det os fra Inuit Ataqatigiit at være med i det videre arbejde i denne sag.

Landsstyreformanden:

Til hr. Jonathan Motzfeldt, som i sit andet indlæg kom ind på, at man kan indgå et samarbejde med retsudvalget i Folketinget og efter disse oplysninger, så har Folketinget et udvalg der skal vurdere ombudsmandens arbejde.

Selvfølgelig så mener vi fra Landsstyret, at forfatningsudvalget bør have et tæt samarbejde med det nævnte udvalg, og derfor vil vi også overfor Landstingets præsidium forslå, at man så vidt muligt har et tæt samarbejde med Retsudvalget.

Til Lars Chemnitz skal jeg sige, at jeg ikke har haft det formål at skuffe nogen, og at jeg undskylder, hvis jeg har skuffet nogen. Men Atassuts forslag vil der uden tvivl blive taget stilling til fra Landstingets Formandskab, således at hvis vi har lavet nogle fejl, således at Atassuts forslag om Landstingets ombudsmand ikke har været behandlet færdigt, så kan dette være en af de første opgaver, som den kommende ombudsmand får.

Med hensyn til Inuit Ataqatigiits formands udtalelse om at man kan få prøvet spørgsmålet om aktindsigt i forskellige instanser, så bør vores jurister prøve på at vurdere og præcisere dette i udvalget.

Vedrørende det han sagde i forbindelse med forslag til Landstingslov om den offentlige forvaltning, at den skal gøres let forståelig overfor borgerne, og at man skal orientere borgerne, så vil vi arbejde på det i Landsstyrets informationskontor, og vi vil i samarbejde med Landstingets udvalg drage omsorg for, at der sker en oplysning til borgerne derom.

Og ikke kun vedrørende forslaget til landstingslov om den offentlige forvaltning men også forslaget til landstingslov om Landstingets ombudsmand, da det er af stor betydning, at borgerne ved hvem det er, fordi her er der tale om at få en uvildig vurdering af, om behandlingen af borgerne i det offentlige sker korrekt eller ej.

Vi ved ud fra rejser, henvendelser og samtaler med borgerne, at der er temmelig mange borgere, der klager over behandlingen i vores egen virksomhed i Hjemmestyret eller

kommunerne eller andre af kommunens virksomheder, så der er behov for en uvildig klageinstans.

Når man i dag klager over Hjemmestyret, så klager man til Hjemmestyret, eller hvis man vil klage over kommunen, så klager man til kommunen. Denne fremgangsmåde vil stoppe, og der gives mulighed for, at man kan få en uvildig kontrolinstans, i og med at man får en ombudsmand, og at man får en forvaltningslov.

Jeg kommer endnu engang ind på, at samtlige partier har hilst disse meget vigtige landstingsforslag velkommen.

Mødeleder:

Ja, og således er 1. behandlingen af de 2 dagsordenspunkter, nemlig 6 og 7, færdig.

Forinden 2. behandlingen vil de blive behandlet i Landstingets Forfatningsudvalg, og, som landsstyreformanden indstillede, i samarbejde med Folketingets Retsudvalg vil der fremsatte spørgsmål blive belyst inden 2. og 3. behandlingen.

Yderligere skal jeg lige sige, at vi i forbindelse med dagsordenspunktet, har undersøgt Atassuts påståede forslag.

I forbindelse med Jeres første debat af denne sag på forårssamlingen har forslaget været behandlet, men som Landsstyret nævnte, så godkendte man forslaget. Her til efterårssamlingen er det kun Landsstyret, der fremsætter et sådan forslag, idet man regnede med, at denne debat blev tilendebragt på forårssamlingen.

Punktet sluttet.